

Keď Široký čistí VÁHOSTAV

Stavebné giganty vyhrávajú tendre aj napriek tomu, že neplatia za odvedenú prácu dodávateľom. V týchto dňoch by mal reštrukturalizačný správca Váhostavu navrhnuť, koľko komu firma zaplatí a kto sa k svojim peniazom nedostane. Správanie firmy Juraja Širokého vyvoláva v stavebnom odvetví zdesenie, podobne ako pri Doprastave v minulom roku. Skutočnosť je taká, že zákon, ktorý upravuje inštitút reštrukturalizácie, stojí na ich strane. A odborníci, ktorí volajú po zmene, zostávajú nevypočutí.

Ián Kováč / kovac@trend.sk, Xénia Makarová / makarova@trend.sk

Odlžovanie stavebnej firmy Váhostav-SK sa dostáva do rozhodujúcej fázy. Do pondelka 23. marca má správca navrhnuť, koľko komu Váhostav zaplatí a koľko nezaplatí. Keď bol vlni v rovnakej situácii Doprastav, veriteľom z obchodného styku sľúbil uhradiť 30,7 percenta podlžností. Stavebné firmy to berú ako krivdu. Najmä preto, že Doprastav a Váhostav naďalej veselo vyhrávajú štátne tendre, aj keď im neplatia za odvedenú prácu. Ešte väčším problémom sú nejasnosti okolo pozadia oboch firiem. V prípade Váhostavu navyše hrozí, že peniaze z reštrukturalizácie potečú aj tam, kam nemajú. Správca, sudca a veritelia by si mali preveriť najmä to, či schránkové firmy na zozname veriteľov Váhostavu sú skutočnými veriteľmi a či nie sú predĺženými rukami nepriameho majiteľa Váhostavu Juraja Širokého. To najdôležitejšie, čo rozhodne o (ne)spravodlivom oddelení Váhostavu, sa skrýva na Cypre, vo Veľkej Británii a v Belize. Sudca ani správca by nemali mať problém tieto informácie získať.

Širokého stopa

Medzi najväčšími veriteľmi Váhostavu je päť schránkových firiem z Cypru a Belize a jedna slovenská firma, ktorej akcionár je z Veľkej Británie. Hovorca Váhostavu Tomáš Halán hovorí, že tieto firmy nie sú s J. Širokým spriaznené. „Treba si uvedomiť, že spomínané firmy poskytli Váhostavu úvery v miliónových sumách a ako nezabezpečení verite-

lia prídu v rámci reštrukturalizácie pravdepodobne o podstatnú časť z istiny úverov,“ povedal T. Halán. Firmy, ktoré sú spriaznené s dlžníkom, napríklad jeho materské alebo sesterské firmy, dostávajú v reštrukturalizácii menej. Cieľom tohto pravidla je, aby majitelia svoje firmy takýmto spôsobom netulovali. Ak sa však spomínané schránky nedostanú medzi spriaznených veriteľov, získajú z reštrukturalizácie Váhostavu pravdepodobne toľko ako ostatní veritelia.

Lenže priveľa faktov napovedá, že by mohli byť súčasťou Širokého offshorového panstva. Všetky štyri cyperské firmy má pod palcom správkyňa Xenia Xenofontos alebo jej firma Flexsys (Services), prípadne sídli alebo sídlili na rovnakej adrese a v rovnakej kancelárii ako táto firma.

Začnime najväčšou pohľadávkou. Sedem miliónov eur si uplatňuje spoločnosť Efelan Trading. Podľa posudku ešte vlni sídli na rovnakej adrese a v rovnakej kancelárii ako Prefto Holdings, jeden z akcionárov zdravotnej poisťovne Dôvera. Ten je podľa kuloárných informácií pod kontrolou J. Širokého, i keď ten sa k nemu nehlási. Druhú polovicu Dôvery vlastní finančná skupina Penta.

Spolu 8,5 milióna eur pýtajú z Váhostavu ďalšie tri cyperské firmy. Dve z nich spravuje firma Flexsys (Services), tretia má prepojenie na X. Xenofontos. Tá má nepriamo pod palcom aj IT firmu bit-Studio, o ktorej J. Široký tvrdí, že ju predal, no nechce prezradiť komu. A teraz čerešnička: X. Xenofontos má nepriamo vplyv aj v Doprastave.

Spojenie cez Cyprus

X. Xenofontos je v orgánoch cyperskej firmy, ktorá má záložné právo na obchodný podiel v materskej spoločnosti Doprastavu. Podľa registra záložných práv má táto schránka „právo na vyplatenie podielu na zisku, vyrovnávacieho podielu, podielu na likvidačnom zostatku; nárok na úroky; akýkoľvek nárok na úhradu akejkoľvek peňažnej čiastky splatnej

118,7 mil. €

sú uznané záväzky Váhostavu, z toho 92,3 milióna len voči dodávateľom z obchodného styku

Reštrukturalizačný biznis

➔ v súvislosti s obchodným podielom záložcu v spoločnosti“.

Medzi Doprastavom a Váhostavom je aj ďalšie puto. Cyperské firmy, ktorým požičali Váhostavu, počítali aj spoločnosti Envirogroup, ktorej papierovým majiteľom je Martin Antal. Ten zakladal firmu, ktorá sa stala matkou Doprastavu, a zabezpečoval aj úver, ktorý pravdepodobne skončil v Doprastave. Neskôr tento úverový vzťah spolu so záložnými právami prebrala spomínaná firma X. Xenofontos.

Podobne ako Doprastav aj Váhostav dal založiť svoje vlastné akcie a zatiaľ je tajomstvom, ako sa to celé skončilo. O Doprastave písal TREND ešte minulý rok. V prípade Váhostavu to bolo takto: Váhostav si v máji 2013 požičal od Poštovej banky sedem miliónov eur. Zmluvné strany sa pritom dohodli na zriadení záložného práva na necelú tretinu akcií Váhostavu. Krátko nato vzťah s Poštovou bankou zanikol. Vo vlnajšom reštrukturalizačnom posudku už táto banka medzi veriteľmi nefiguruje. Záložné práva na akcie Váhostavu podľa Centrálného depozitára cených papierov skončili niekto má. Nie je tam však napísané kto. Možno je len náhoda, že úver Poštovej banky bol v rovnakej výške ako pôžička, ktorú si v reštrukturalizácii uplatňuje jedna z cyprských schránkových firiem. „Žiadna zahraničná firma nedisponuje záložným právom na akcie spoločnosti Váhostav-SK“, povedal T. Halán.

(Ne)vhodné pohľadávky

Skúsme sa na to pozrieť očami Juraja Širokého. V posledných dvoch rokoch vedel, že jeho firma môže skončiť v reštrukturalizácii alebo v konkurze. Vedel tiež, že firma potrebuje požičať peniaze a že bankám sa do toho veľ-

mi nechce. Ak nechcel prísť o svoju najväčšiu firmu, musel jej požičať. Lenže ak by firma aj napriek pôžičke skončila v insolvenčii, J. Široký ako spriaznený veriteľ by z reštrukturalizácie nedostal nič alebo takmer nič. Preto bolo preňho výhodnejšie dostať do Váhostavu peniaze z firmy, ktorej spojenie s ním sa neďá vypátrať. Ak by J. Široký naozaj stál v pozadí cyprských veriteľov, v jeho záujme by bolo, aby boli ich pohľadávky čo najvyššie. Čím vyššie pohľadávky Cyprčanov sú, tým viac ukrojí z balíka peňazí, ktorý Váhostav je vzhľadom na svoje vyhliadky schopný svojim veriteľom splatiť. Takýmto spôsobom by vedel na veriteľoch ušetriť ďalšie peniaze.

**Je zodpovednosťou
dodávateľov, že ak im
odberateľ dlhuje peniaze,
stále pre neho pracujú**

Dodávatelia Váhostavu aj bez toho nemajú v tejto reštrukturalizácii dobrú pozíciu. Nemajú ani spoľahlivého zástupcu vo veriteľskom výbere. V ňom má okrem bánk jedno kreslo Doprastav a druhé firma Lomark. Je to tá spomínaná dcérska firma schránky z Veľkej Británie. Jedna z firiem, ktoré si v reštrukturalizácii Váhostavu prihlásili miliónové pohľadávky. A jej britská matka zase v minulosti úverovala matku Váhostavu Finasist.

J. Široký v celej tejto spleti nemusí byť sám. V súvislosti s Doprastavom sa hovorí aj o vplyve Jozefa Brhela a Miroslava Výboha. Oba tu však popierajú.

Čo znamená táto spleť pre veriteľov a správcu? Akákoľvek pochybnosť o legitimitate pohľadávky môže poslúžiť ako dôvod na jej popretie.

Odhládnuc od zahmlených pohľadávok a majetkového pozadia Doprastavu a Váhostavu, veritelia nemôžu čakať zázraky. A ani nečakajú. Sú síce nahnevaní, ale aj pragmatickí. TREND sa obrátil na zhruba tridsiatich veriteľov Doprastavu s dvoma otázkami: čo im platobná neschopnosť firmy spôsobila a či s Doprastavom a Váhostavom ešte spolupracujú. Žiadna z oslovených firiem neodpísala, že by ju pohľadávky voči týmto stavebným gigantom zruinovali. Väčšina z nich s týmito firmami aj naďalej spolupracuje, i keď sú opatrnejšie. Bud dostávajú platby vopred, alebo platby Váhostav aj Doprastav obchádzajú – podľa konateľa jednej z oslovených firiem idú cez partnera v združení, ktorým je spravidla Strabag.

Reakcie sú pritom rôzne. Konateľ spoločnosti Remal Industries Milan Blaho tvrdí, že s Doprastavom a Váhostavom už spolupracovať nebude. Jeho firma musela znížiť pracovné miesta a kvôli Váhostavu prišla o vlastné peniaze aj o peniaze požičané v banke. „Doktlo sa nás to vo veľkej miere. Chýba nám hotovosť a musíme úverovať. Reštruktúra v tejto podobe je najväčší podvod,“ povedal Jozef Struhár, riaditeľ spoločnosti Chémia-Servis. Spoluprácu s dlžníkmi pripúšťa, iba ak budú platiť vopred. Ďalšia spoločnosť Elza mala kvôli insolvenčiam škodu na hospodárskom výsledku vo výške zhruba 300-tisíc eur. Podľa jej prokuristu Vladimíra Kovača však s nimi bude spolupracovať aj naďalej pre nedostatok práce. „Obidve firmy sú členmi združení, kde financie idú „mimo nich“. Finančné toky idú cez lídra združení, teda Strabag,“ hovorí Miroslav Šugár, spoločník vo firme Automatizácia dopravných a telekomunikačných systémov.

Komu a koľko

Doprastav dostali do vážnych problémov ešte v roku 2013 zákazky v Poľsku. Tamojšia štátna diaľničná firma GDDKiA mu nechcela preplácať uskutočnené práce nad rámec kontraktu. Váhostav zase s vidinou získania štátnych zákaziek najviac podliezal ceny. Obe firmy majú aktuálne plné ruky práce. Vytvorili spoločné konzorcium, s ktorým vyhrali gro veľkých súťaží Národnej diaľničnej spoločnosti. „Už od začatia konania reštrukturalizácie, teda 11. apríla 2014 Doprastav presne v lehote splatnosti uhrádzal obchodným partnerom a zamestnancom nemalé sumy,“ povedal hovorca Doprastavu Michal Krajčír. V dvoch prípadoch je Doprastav podľa neho lídrom združení.

Váhostav má ešte stále veľa stratových stavieb. Veritelia nemôžu mať vo vzťahu k jednej ani k druhej firme veľké očakávania. Vy-

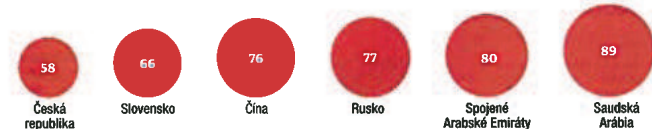
Počet konkurzov a reštrukturalizácií

	Konkurzy		Reštrukturalizácie		Podiel z konkurzov* (%)	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Slovensko	394	407	113	115	28,7	28,3
Česko	1 379	1 228	n	n	1–2	1–2
Maďarsko	10 039	n	128	n	1,3	n
Rakúsko	2 598	2 632	668	643	25,7	24,4
Nemecko	n	17 877	n	n	n	2–3
Veľká Británia	18 272	16 554	577	563	3,2	3,4
Belgicko	n	11 294	n	1 116	n	9,9

PRAMEN: CRIF, Taylor Wessing

Poznámka: n – údaje nie sú k dispozícii. *Ide o podiel reštrukturalizácií ku konkurzom

Index účinnosti vymáhania (%; čím nižšie, tým lepšie)

PRAMEN: Euler Hermes, index 44 krajín hodnotí platobné zvyky, súdne konanie a insolvenčné nebezpečenstvo

stavba diaľnic je rizikový biznis, ktorý môže polahky skončiť v strate. Konkurencia na trhu sa vyostroila, takže nemajú istotu ďalších zákaziek. Preto ani dohodnutý reštrukturalizačný plán Doprastavu a pripravovaný plán Váhostavu nemusia byť splnené a firmy môžu napokon skončiť v konkurze. Samotné percento uspokojenia, aj keď je nízke, preto nie je tým najväčším problémom. Tým najväčším problémom je, že Váhostav i Doprastav sú v podruží schránkových firiem. Veritelia nevedia, na koho biznis sa skladajú a či sa neskladajú prívla.

Dlžník víťazom

Konkurz a reštrukturalizácia sú pritom bežnými trhovými nástrojmi. Prvý sa využíva, ak firma nemá na splatenie faktúr minimálne dvom veriteľom alebo keď jej dlhy voči nesprávnym veriteľom prevyšujú účtovnú hodnotu majetku. Druhý má dať novú šancu

problémovému podniku (s doterajšími vlastníkmi), pokračovanie pre zamestnancov, no za cenu štedrejšieho uspokojenia veriteľov. Teória je v poriadku, prax na Slovensku už problematická. Odlišnosti v nastavení pravidiel oproti vyspelým štátom, ale aj problémy tunajších súdov urobili z reštrukturalizácie atraktívnu možnosť pre dlžníkov, ako sa legálne zbaviť dlhov. Samotný proces v podstate už voľbou správcu de facto riadi dlžník, nie veritelia. Legislatíva, veľkí veritelia a aj dlžník, ktorý správcu platí, ho motivujú do popretia „potrebného“ počtu pohľadávok, aby sa zabezpečilo schválenie oddĺženia požadovanou väčšinou. A podľa zákona v poriadku je aj situácia, keď reštrukturalizácia dostane pred konkurzom prednosť len preto, lebo ráta s uspokojením bežných veriteľov o jeden percentuálny bod vyšším, než má priniesť konkurz. Teda nie napríklad tri, ale štyri percentá zo sumy uznaných pohľadáv.

Keď stavbárom nejde karta

Veľká kríza v stavebníctve prišla aj po príchode prvej vlády Mikuláša Dzurindu, ktorá bola po prevzatí moci nútená šetriť a utímiť výstavbu diaľnic. Aj pre zlé hospodárenie skončili v tom čase v insolvenčii traja zo štyroch najväčších staviteľov – Hydrostav, pôvodný Váhostav (Váhostav-SK prebral jeho aktíva) a Inžinierske stavby. Ustál to len Doprastav.

Hydrostav (rok 2002)

Majetok firmy sa v konkurze rozdelil medzi viacero firiem. Časť prešla pod Inžinierske stavby, časť sa začlenila do spoločnosti PSJ Hydrotranzit a časť sa rozpredala. Firma stavala tunel Branisko, ktorý sa stal symbolom rozkrádania v stavebníctve. Jeden z aktérov sa až viani dostal do väzenia, viacerí ľudia z vedenia firmy boli obžalovaní, ale oslobodení.

Inžinierske stavby (rok 2004)

Reštrukturalizáciu firmy uskutočňovali ľudia okolo finančnej skupiny Istrokapital, podobne ako to bolo pri Hydrostave. Kúpil ju francúzsky koncern Colas, ktorý má na Slovensku aj Cesty Nitra. Problémy mala okolo roku 2010, keď vláda lvyto Radičovej nepokračovala v diaľničných PPP projektoch. Firmu vtedy zachránil Colas.

TSS Grade (rok 2012)

Predtým Trnavská stavebná spoločnosť sa zaraďovala do zóny vplyvu Vladimíra Poora. Položili ju nedostatok zákaziek a druhotná platobná neschopnosť. Počas reštrukturalizácie nahradil V. Poora v pozícii investora František Hodorovský. Zostal v nej Ivan Petříček. Firma po dlhom boji vylúčila lacnejšej spoločnosti Skanska veľkú zakázku ŽSR. Je čoraz zrejmejšie, že ju EK pre zlý tender nepreplatí.

Doprastav (rok 2014)

Koniec PPP a nedostatok iných zákaziek bol iba začiatok. Firma najviac doplatila na expanziu do Poľska, kde nedostávala zaplatené za práce navyše. Tvoria jednu skupinu s českým Metrostavom a ďalšími firmami. Mala viacero akcionárov, z ktorých najznámejší boli na Slovensku Ivan Šesták a Dušan Mráz. Ten je dnes jediný vlastník. Je však väzom cyprskej schránky, za ktorou stoja zrejme oligarchovia.

Váhostav-SK (rok 2014)

Bývalý šéf Ján Kato ešte v roku 2009 kritizoval vtedy lacnejšie ceny spoločnosti Skanska. Varoval, že nízke ceny prinesú dodatky a dodávateľa nedostanu zaplatené. Napokon to bol však on, kto najviac zo všetkých podstrelil ceny a dostal tak firmu Juraja Širokého do druhotnej platobnej neschopnosti.

(jk)

Dodávatelia dali svoju nespokojnosť najavo aj transparentom pred hotelom Juraja Širokého.

Reštrukturalizačný biznis

• vok. Aj také reštrukturalizačné plány súdy podporia. Dokonca sa medzi právnikmi šušká, že reštrukturalizovala sa aj dedinská krčma. Čo nie je až také neuveriteľné, keďže vlní takmer každá šiesta „reštruktúra“ pripadla na živnostníka. Po tejto možnosti však poškľujú čoraz viac aj väčší hráči, čo potvrdzujú posledné prípady stavebných gigantov Doprastavu a Váhostavu z vlaňajška.

Lákavý odpis

Podľa údajov spoločnosti Euler Hermes, ktorá poisťuje pohľadávky, sa odpata pre bežných veriteľov – takzvaných nezabezpečených na Slovensku dlhodobo v priemere drží pod desiatimi percentami. „Reštrukturalizácia sa na Slovensku zneužíva ako oficiálny nástroj na zbavenie sa dlhov. Dlhý sa odpíšu a firma v zásade nečelí nijakým ďalším negatívnym postihom,“ konštatuje Tomáš Jurík, riaditeľ spoločnosti na Slovensku. Taká firma nie je vylúčená z ďalších zákaziek, ani napríklad od štátu. Dokonca ťaží aj z predchádzajúcich referencií. Jediným vedľajším negatívom môže byť, že jej budúci obchodní partneri si nemôžu pohľadávky voči nej pár rokov poisťovať. Nemôžu sa preto čudovať, že počet reštrukturalizácií láme každoročne nové maximá. Vlní ich súdy povolili 115. Čím ich je ale viac, tým je viac „odpísaných“ veriteľov. Pretože sú to práve oni, ktorí z celého procesu odchádzajú ako porazení. V posledných prípadoch stavebných gigantov odpis väčšiny svojich pohľadávok pocítila stovky menších stavebných firiem a živnostníkov.

„V praxi pritom môžu správcovia poprieť prakticky akúkoľvek pohľadávku. Aj takú, ktorá je podložená rozhodnutím súdu. Odvolávajú sa na svoju zákonnú povinnosť poprieť pohľadávku v rozsahu, v ktorom zistia, že je „sporná“,“ upozorňuje Radovan Pala, partner advokátskej kancelárie TaylorWessing e/n/w/c advokáti. Pridáva, že v praxi sa stáva, že správca poprie opodstatnenú pohľadávku len preto, lebo ju dlžník nevedie v účtovníctve a tvrdí, že neexistuje. Alebo sa oddĺženie začne tesne pred tým, ako začne kvôli pohľadávke exekúcia alebo návrh na vyhlásenie konkurzu, pričom takú veriteľom prihlásenú pohľadávku správca poprie s tým, že je „sporná“.

„Situácia je taká vážna, že pre zdravie podnikateľského prostredia by bolo lepšie, ak by sme inštitút reštrukturalizácie v právnom poriadku nemali vôbec, ako ho mať v dnešnej katastrofálnej podobe,“ navrhuje R. Pala. Nie je to až taká utópia, pretože napríklad v susednom Česku sa počet oddĺžení posledné štyri roky hýbe pod počtom dvadsať. V pomere ku konkurzom dosahuje zanedbateľné počty v Maďarsku či Nemecku. Ale na Slovensku je pomer reštrukturalizácií ku konkurzom ne zvyčajne vysoký, až jedna ku trom.

Hrubá číara

„Situácia je taká vážna, že pre zdravie podnikateľského prostredia by bolo lepšie, ak by

sme inštitút reštrukturalizácie v právnom poriadku nemali vôbec, ako ho mať v dnešnej katastrofálnej podobe,“ navrhuje R. Pala. Nie je to až taká utópia, pretože napríklad v susednom Česku sa počet oddĺžení posledné štyri roky hýbe pod počtom dvadsať. V pomere ku konkurzom dosahuje zanedbateľné počty v Maďarsku či Nemecku. Ale na Slovensku je pomer reštrukturalizácií ku konkurzom ne zvyčajne vysoký, až jedna ku trom.

Problém s príliš aktívnym popieraním pohľadávok reštrukturalizačnými správcami, ktoré pritom nie sú sporné, vidí aj Marek Staroň, partner advokátskej kancelárie White & Case. Riešením by podľa neho bolo prehodnotiť mechanizmus na popieranie a vylúčenie popretého veriteľa z hlasovania. „Možnosťou by mohol byť screening popretých pohľadávok. Čiže súd by nezamietol niektoré pohľadávky definitívne, ale predbežne. Koncept predbežných rozhodnutí však nie je v našom systéme bežný,“ konštatuje M. Staroň.

Spríšňovanie dohľadu nad rozhodnutiami reštrukturalizačných správcov by zas stroskotalo na slovenskej tradícii – žiadne vyvodzovanie osobnej zodpovednosti.

Aspoň polovica

R. Pala je preto za striktniejšiu zmenu, ktorá by od reštrukturalizácií odradila firmy s biznisom reálne bez šance. Zaviesť minimálne hranice pre uspokojenie nezabezpečených veriteľov. Napríklad vo výške 50 percent z prihlásených pohľadávok, ako to nedávno navrhovala poslankyňa a exministerka Lucia Žitňanská zo strany Most-Híd. Parlament jej návrh nepodporil. Podobne neúspešne skončili i zmeny, ktorými chcelo konkurzy a reštrukturalizácie zlepšiť samotné ministerstvo spravodlivosti. Veto prezidenta sa v parlamente nepodarilo prehlasať.

Svoju zásluhu na záujme o reštrukturalizácie majú určite i banky. Ako zabezpečení veritelia sú uprednostnení a v zásade „nepopretiteľní“, čo by mohlo navodzovať pocit, že im je jedno, či firma skončí v konkurze alebo reštrukturalizácii. Nie je to ale celkom pravda. Pretože nie vždy majú úvery voči problematickej firme zabezpečené na sto percent. Reštrukturalizácia im dáva väčšie šance na plné uspokojenie pohľadávok a ako zabezpečení veritelia majú v nej aj zarúčené slovo.

Za celý problém v pozadí konkurzov a reštrukturalizácií však považuje M. Staroň tunajšiu nízku vymožiteľnosť práva. Pohľadávky po splatnosti dva či tri roky už väčšinou nikto nerieši. Problém tiež je, že menší dodávatelia si často nestrážia svoje úhrady. Je potom ich zodpovednosťou, ak posielajú svojich zamestnancov naďalej pracovať pre odberateľov, v tomto prípade Váhostav či Doprastav, ktorí im dlhujú peniaze za niekoľko mesiacov.

© TRENDE